

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

ט העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

יריעות שלמה חלק ג יריעה ח ח

נפלאות טלם מענין היוצאה חוץ לגדר הטבעי הרגיל
 שעי"כ הנה הוא דבר נבדל ממיצאות הטבע הפשוט .
 ומגזרת פלה פעל נפל לשון נפילה (פאללצן) שעינו
 ג"כ ענין יוצאה חוץ לגדר הטבעי שהדבר מוטבע עליו .
 שלא נברא הדבר כדי שיכול . כ"א שיעמוד או ישב או
 ישב . שעל אלה המתמדות הדבר מוטבע אבל לא
 שיהי' נופל והרי הנפילה א"כ מעמד בלתי טבעי לדבר
 שלפיכך נא נפל בגו"ן . שהוא נ"ו נפעל האמתיו והיינו
 שאינו נופל ברצון עצמו כ"א נפעל ומוכרח מלד חוץ .
 ויהי' מענין פלה ג"כ שם בפיר' . הנפילס היו בארץ
 (בראשית ו' ד') ושם ראינו את הנפילים (במדבר י"ג
 ל"ד) והיינו מופלאים בגובה קומתן ויוצאים מדרך הטבעי
 (אויסארדנטליך גראשע) . ואולם . אפשר ג"כ להסדך
 שגזרת פלה משרש נפל לשון נפילה . כי כל דבר מובדל
 היוצא חוץ לטבע הרי הוא כאלו נפל מכלל הסדר הטבעי
 המתפשט על כל המיצאות הטבעי . וכענין שיאמר ג"כ
 האשכנזי על כל דבר נפלא (איינע אויסגפאללענע זאכע) .
 ויהי' ג"כ לפ"ש נפילים מלשון נפילה דהיינו נפילים
 בקומתן מכלל קומת כל אדם (אויס גפאללן גראס) .
 והמתנים עוד לגזרת פל . עון פלל . חטלה . ותיפלה .
 כבר נהבאר בחלק השני ע"ש ועוד במקומות אחרות :

יריעה ט

שלם . רמים . האופן המקיף באלה השמות .
 מיצאות הדבר כולו כמו שצריך להיות
 מתחלת ברייתו (פאללקאמן) . ואופן המפריש בהם :
 כי שם 'שלם' מורה לפי הגמרא הראשונה בפרטות על
 מיצאות הדבר כולו בבחינת כמותו . שהוא במלואו ואינו
 טסר כלום (פאללשטענדיג) . ושם רמים מורה
 בבחינת רישנה על מיצאת הדבר כולו בבחינת איכותו
 דהיינו שלא חסר כלום מן האיכות המבוקש בו שזולל
 משיהי' מחולק או משונה . (גנץ . פעלליג) . מענין
 שלמות הכמות : כי לא שלם עון האמרי (בראשית ט"ו
 ט"ו) שחסר עדיין ממספר העונות הצריך לשיהי' ראוי
 להאבד ויבא יעקב שלם (שם ל"ג י"ח) . אכן שלמה
 ואיפה שלמה (דברי' כ"ה ט"ו) שלא יחסר מכמות המשקל
 והמדה הראויה . אבנים שלמות חבנה (שם כ"ו ו')
 שלא יהי' בהם פגית' שהפגית' מפרון בכמות האבן . ומענין
 שלמות האיכות שהאנח עליו שם המים . אמר נדיק
 המים . קמים קהי' עם ה' אלקיך . היינו שלא יחסר
 כלום

(אונגר שידן) . והבדלה ע"י חמצע . יאמר על דברים
 שגשגאים דבוקים אע"פ שאינם שווים זה לזה אלא שמתחנה
 מתסקה ביניהם עעי"כ יובדלו זה מזה יאמר על מוחנה
 המתסקה לשון הבדלה (זווישן שיד) כמו והבדילה
 הסרכת לבס בין הקדש ובין קדש הקדשים (שמות כ"ו ל"ג)
 שהסרכת הוא החמצע ביניהם וכן כי אס עונותיכם היו
 מדבילים ביניכם לבין אלהיכם (ישעי' נ"ט ב') . אך
 במקום אחד ישמש בלשון הבדלה גם בדברים השווים זה
 לזה ממש . כמו ושם אמו בכנפיו לא יבדיל (ויקרא א'
 י"ז) אע"פ ששני צלעות העוף דומות זו לזו ממש . ואפשר
 ר"ל שלא יחשוב שינתח את הגוף לשנים חלקים כדי להקט'
 כל אחד בפ"ע כענין שעשה עם הראש והגוף שעשה הבדל
 ביניהם לענין ההקטרה לפיכך חפס הענין ג"כ בלשון
 הבדלה . ומענין הבדלה יקרא מין מתכות ברזל . את
 הבדיל ואת העפרת (במדבר ל"א כ"ב) ע"ש שזה מין
 המתכות (צין) ממוצע בין העפרת (בלייט) ובין הכסף
 (זילבר) . שהוא משותף מן העפרת וגרוע מן הכסף
 ושליש מן מתכות ושליש מן יש להם מראה לבנה :

ופעל פלה . הגמתו על הבדלה היוצאת חוץ
 לטבע . כשהי' הדרך הטבעי
 פפשוט מחייב לשלא יהי' הבדל באיז' נושאים ומנא
 הבדל ביניהם יקרא זה ההבדל . פלה . (וואש בזאגדרעס
 זא:דרבאר) כמו והפליתי ביום הוא את ארץ גשן
 לבלתי היות שם ערוב (שמות ח"ה) שכפי הדרך
 הטבעי הי' ארץ גשן עלול אל הערוב כשאר ארץ מצרים
 הסמוך וקרוב אליו והובדל באופן שחזק לטבע . וכן
 והפלה ה' בין מקנה ישראל (שם ט"ד) אשר יפלה ה'
 בין מצרים (שם י"א ו') . ונפלינו אנו ועמך (שם ל"ג
 ט"ו) . כי הפלה ה' חסיד לו (תלים ד' ז') כלומר שהשם
 י"ח שומע בקראי אליו שהוא ענין חזק לטבע השכיחה .
 ולפעמים נא באל"ף בגון לפלא נדר (ויקרא כ"ב כ"א) .
 כי יפליא לנדר נדר גזיר (במדבר ו' ב') אמר בל' הפלאה
 לפי שכל נדר . דבר יוצא חוץ להרגל ודרך הפשוט . וכן
 והפלה ה' את מכותך (דברי' כ"ח כ"ט) כלומר יוצאות
 מגדר שאר מכות טבעיות . ומרד בלמים (איכה א' ט')
 מיני ירידות שלא כדרך הטבע . מזה הענין הפלא מה'
 דבר (בראשית י"ח י"ד) פי' הוש דבר יוצא מגדר יכלתו
 עד שלא יהי' יכול לעשותו . כי יפלא ממך דבר למשפט
 (דברי' י"ח ח') היינו דבר יוצא חוץ לגדר ידיעתך הטבע .
 וכן לא נפלאה היא ממך (שם ל' י"א) וכן ענין כל שאר
 פלא לשון נס (וואונדר) עגון עושה פלא . אעשה

כלום מן האכות הצריך לאמונה בו י"ח . זכר תמים יקריבנו : תמים יהי לרצון . שלא יהי חסרון באכות בוסו קן ע"ס הגרשון והן ע"ס החוספת . פרה אדומה תמימה . שלא יחסר כלום משתהי' כולה אדומה שהיא האכות . ואלה השמושים של שלם ותמים הם לפי ההנחה הפרטית שלהם אבל לפי האוראה הכוללת בהם יש הרבה מקומות שישיש שלם במקום תמים ותמים במקום שלם . בגון ויתמו ימיכיו אבל תשה (דברים ל"ד ח') ובתקום אחר אמר ושלמו ימי אבלך (ישעי' ס"ב') ותהם מלאכת העמודים (ח"א' ב"ב') ושוב אמר והשלם כל המלאכה (ס"ו' ג"א') . שנה תמימה (ויקרא כ"ה ל') שנתות תמימות (ס"ב' ג"ט') דהיינו בלתי חסרות במספר הימים וקי' ראוי להיות שנה שלומה . שנתות שלמות . ועוד שאר כיוצא בהם :

יריעה י

חסר . גרע . בקר . הנחת שלשתן ככולל על חסרון דבר . דבר הראוי להיות כאן ואינו יפול עליו ענין חסרון . גרעון . והסקד (מאנגל) . אך כפרטות . מורה פעל חסר על כל מיני החסרון . שהם חמשה . חסרון במקצת חסרון ככולו . חסרון מעיקרא . חסרון הראוי . וחסרון שאינו ראוי . חסרון במקצת היינו התמעט מקצת הדבר ונשאר עוד ממנו כאן (אפגמאון) כמו ויחסרו תמים . היו הלך וחסר (בראשית ח' ג' ה') אולי וחסרון תמים הדיקים חמשה (ש"ס י"ח כ"ח) שיחסר ממספר התמים חמשה (אפגמאון) או (פעלען) ועל החסרון ככולו אמר בעירם ובחסר כל (דברי' כ"ח מ"ח) דהיינו מנוע מכל דבר . לא תחסר כל צה (ש"ס ח' ט') פעל עתיד לנכח ושב על ישראל וכלומר לא תהי' בה מחוסר משום דבר ונמך לראש המקרא תאכל בה לחם וכענין ושלל לא יחסר (משלי ל"א י"א) ששב על הכעל שלא יהי' מחוסר שלל (פרמיסן) . וכן לא חסרת דבר (דברי' ב' ו') מלת חסרת שב על המרגיש החסרון לא על הדבר החסר (פרמיסט) . ואומר נאף אשה חסר לב (משלי' ל"ב) . נער חסר לב (ש"ס ז' ט') דהיינו חסרון הלב כולו לא מקצתו . ועל החסרון מעיקרא . כשלא הי' עדיין כל עיקר אחר לא חסרת דבר (דברי' ב' ו') היינו לא הי' שום חסן מנוע ממך מעיקרו וכן לא תחסר כל צה שלא תנוצח את הארץ במעמד שיהי' חסר בה דבר מעיקרו . ושמן על ראשך אל יחסר (קהלת ט' ח') שלא יקי' חסר

ממך מעיקרו וכן נער חסר לב וכדומה לאלה . וחסרון הראוי הוא התמעט הדבר משעור הכלתי ראוי והעמדתו על שעור הראוי והתשובה . בגון מדה ב"מ המחוקק יותר משעור הראוי הנמוך במדי' שמחסריו אותה ותעמידין אותה על המדה הישרה . ולא ננוצח מזה ענין החסרון התשובה כ"אב' פעמים במקרא . בגון ויחסרו תמים הלך וחסר (בראשית ח' ג' ה') שחסרו משיעורם המופלג המקלקל הכל ועמדו על השעור הראוי המועיל לקיום העולם . וכן חסר משבעים אבי (ש"א כ"א ט"ו) שחסרון משבעים דבר שאין לרדך לומר שהוא ראוי ומשובה . אונס חסרון שאינו ראוי הוא התמעט הדבר משעור הראוי לשעור שאינו ראוי בגון מדה הישרה שמתחין אותה לשעור הכלתי ראוי הממוע' . והוא ענין כל לשוני של חסרון שבמקרא כי סתם חסרון דבר ראוי להיות כאן ואינו אם שחסר מעיקרו . או אחר שהיה . אם כולו או מקצתו : **אבנם פעל גרע .** מורה ביחוד וכפרטות על התמעט הדבר משעור הראוי

(פרמיסן) כמו לא תגרעו מלכניכם (שמות כ' י"ט) היינו משעור המוגבל לכל יום ויום . כסוהווענתה לא יגרע (ש"ס כ"א י') ג"כ שלא יפחות משעור המוגבל לאשה . וגרע מערכך (ויקרא כ"ז י"ח) שעי' כמפסיד ההקדש . למה גרע לכלתי הקריב (במדבר ט' ז') היינו למה נהי' אהבנו הגרעון של חסר בני ישראל שמחויבים כולם לעשות הפסח . וכן למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו (ש"ס כ"ד') שיהי' שם אבינו הגרעון מן שמות משפחתו . וכן וערעה נחלתן . ומגורל נחלתנו יגרע (ש"ס ל"ב') לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו (דברי' י"ב ל"ב') היינו חשפור החטות המוגבל מיד ה' מנומנס כראוי . ותגרע שיחה לפני אל (איוב ט"ז ד') כלומר שתתן גריעות ותחיתות לשיחה שאחה מדבר לפני ית' זה נמשך כי יאלף עונך פך שעונך הוא המאלף והמלמד את פך לבחור לשון פרומים . ותגרע אליך חכמה (ש"ס ש"ח) פעל יוצא וכלומר האם באת בשון אלוה דהיינו בהכמה העליונה וגרעת אליך מנועה מקצת . ועוד שאר שמושים כיוצא באלה כולם להוראת הפחיתות אם משעור המוגבל אט"ס שהוא בלתי מגונה מנד עצמו . או משעור הראוי שהוא מגונה מנד עצמו :

אבנם פעל בקר . אין תלמח הנחתו על לשון חסרון שהרי ברוב שמושו מורה על ענינים אחרים מורה על הזכירה כיון שקד את שרה . על קמנין חסדו אותם לנבאחם . על הסקידות ויסקידו